

УДК 338.432:332.12

В. В. Міщенко,
аспірант, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-7802-3700>
А. В. Гуськов,
аспірант, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7761-9047>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.16.61

НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СТІЙКОСТІ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ

V. Mishchenko,
Postgraduate student, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia
A. Huskov,
Postgraduate student, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia

THE NEED FOR STATE SUPPORT FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE AGRARIAN SECTOR IN THE CONDITIONS OF WAR

В умовах війни в Україні питання державної підтримки розвитку аграрної галузі набувають неперевершеного значення. Пошук механізмів регулювання даної галузі, який буде направлений на забезпечення максимального прибутку і тим самим забезпечувати високий рівень добробуту нації є надто важливою задачею. Розгляд концептуальних теоретичних засад у даному питанні може надати певні відповіді на те, що і як потрібно робити і як регулювати цю сферу для максимізації доходу та підвищенні ефективності операцій на аграрному ринку. Мета даного дослідження полягає в теоретичному дослідженні концептуальних підходів забезпечення стійкого розвитку аграрної галузі регіону в умовах кризового стану економіки України на основі методів державного регулювання. Аналіз державної діяльності розвинених країн світу дозволяє зробити висновок про те, що ступінь втручання держави в будь-яку сферу діяльності суспільства прямо пропорційно залежить від рівня стійкості даної сфери діяльності. Якщо низька стійкість аграрної сфери, то держава втручається в аграрну економіку, якщо низькі параметри економічної системи, то держава збільшує вплив на дану сферу діяльності і т.ін. У даній статті проведено дослідження теоретико-методологічних підходів забезпечення стійкого розвитку аграрної галузі регіону на основі методів державного регулювання. Розроблено заходи нормативно-правового регулювання стійкого розвитку аграрної галузі регіонів в умовах кризи. Аналіз державної діяльності розвинених країн світу дозволяє зробити висновок про те, що ступінь втручання держави в будь-яку сферу діяльності суспільства прямо пропорційно залежить від рівня стійкості даної сфери діяльності. Якщо низька стійкість аграрної сфери, то держава втручається в аграрну економіку, якщо низькі параметри економічної системи, то держава збільшує вплив на дану сферу діяльності і т.ін. Встановлено, що найважливішою умовою забезпечення стійкості розвитку аграрної галузі в умовах ринку та економічної кризи є наявність економічно обґрунтованої системи цін і ціноутворення, оскільки ціновий механізм є головним у регулюванні взаємовідносин між виробниками, заготівельниками, переробними підприємствами, торгівлею і державою, а також служить стабілізуючим фактором стійкого розвитку аграрної галузі. Розроблено структурну схему системи державного регулювання ціноутворення на продукцію аграрної галузі. Запропоновано алгоритм державного регулювання цін на аграрному ринку.

In the conditions of the war in Ukraine, the issue of state support for the development of the agricultural industry is of unsurpassed importance. The search for mechanisms for regulating this industry, which will be aimed at ensuring maximum profit and thereby ensuring a high level of welfare of the nation, is a very important task. Consideration of conceptual theoretical foundations in this matter can provide certain answers to what and how to do and how to regulate this area to maximize income and increase the efficiency of operations in the agricultural market. The purpose of this study is a theoretical study of conceptual approaches to ensure the sustainable development of the agrarian sector of the region in the conditions of the crisis state of the economy of Ukraine based on the methods of state regulation. The analysis of the state activity of the developed countries of the world allows us to conclude that the degree of state intervention in any sphere of activity of society directly proportionally depends on the level of stability of this sphere of activity. If the stability of the agrarian sphere is low, then the state intervenes in the agrarian economy, if the parameters of the economic system are low, then the state increases its influence on this sphere of activity, etc. In this article, a study of theoretical and methodological approaches to ensuring the sustainable development of the agrarian industry of the region based on the methods of state regulation is carried out. Measures of normative and legal regulation of sustainable development of the agrarian industry of the regions in crisis conditions have been developed. The analysis of the state activity of the developed countries of the world allows us to conclude that the degree of state intervention in any sphere of activity of society directly proportionally depends on the level of stability of this sphere of activity. If the stability of the agrarian sphere is low, then the state intervenes in the agrarian economy, if the parameters of the economic system are low, then the state increases its influence on this sphere of activity, etc. It was established that the most important condition for ensuring the sustainability of the development of the agricultural sector in the conditions of the market and economic crisis is the presence of an economically justified system of prices and pricing, since the price mechanism is the main one in regulating the relations between producers, procurers, processing enterprises, trade and the state, and also serves as a stabilizing factor for the sustainable development of the agricultural sector. A structural diagram of the system of state regulation of pricing of agricultural products has been developed. An algorithm for state regulation of prices on the agricultural market is proposed.

Ключові слова: держава, регулювання, аграрна галузь, стійкість, регіон, війна, управління.
Key words: state regulation, agrarian sector, sustainability, region, war, management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах війни в Україні та наростаючих темпів урбанізації для багатьох країн світу, в тому числі і України, все більше актуалізується проблема забезпечення стійкого розвитку аграрної галузі. Найгостріше проблема стійкого та комплексного розвитку аграрної галузі відчутна в аграрних регіонах нашої країни, де дана форма територіальної організації населення і виробництва є переважаючою. Враховуючи те, що одним із пріоритетних напрямів державної політики України є забезпечення населення якісними продуктами харчування в широкому асортименті і достатній кількості, наукова проблематика розвитку аграрної галузі, особливо в умовах економічної кризи є актуальною.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми формування наукових основ стійкого розвитку аграрної галузі знайшли відображення в працях багатьох українських вчених-економістів: В.В. Вернадського, Б.М. Данилишина, М. І. Долішнього, С.І. До-

рогунцова, Г.Б. Іваницької, О.Л. Кашенко, М.Ф. Кропивка, Г.М. Калетніка, С.В. Козловського, Л.В. Мельника, Є.В. Мішеніна, М.М. Паламарчука, С.А. Подолінського, В.М. Трегобчука, Г.В. Черевка та ін.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає в теоретичному дослідженні концептуальних підходів забезпечення стійкого розвитку аграрної галузі регіону в умовах кризового стану економіки України на основі методів державного регулювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

За даними Міжнародного валютного фонду, в Україні ВВП на душу населення склав в 2021 році в перерахунку 4835,57 долара США. Це менше, ніж в Албанії чи Монголії (для порівняння — в Німеччині ВВП на душу населення дорівнює 43952 долларам) [1]. Це загалом свідчить, що стан економіки України знаходиться в кризовому стані, особливо після початку повномасштабної війни з 24 лютого 2022 року, що призвело до відтоку інвестиційного ка-

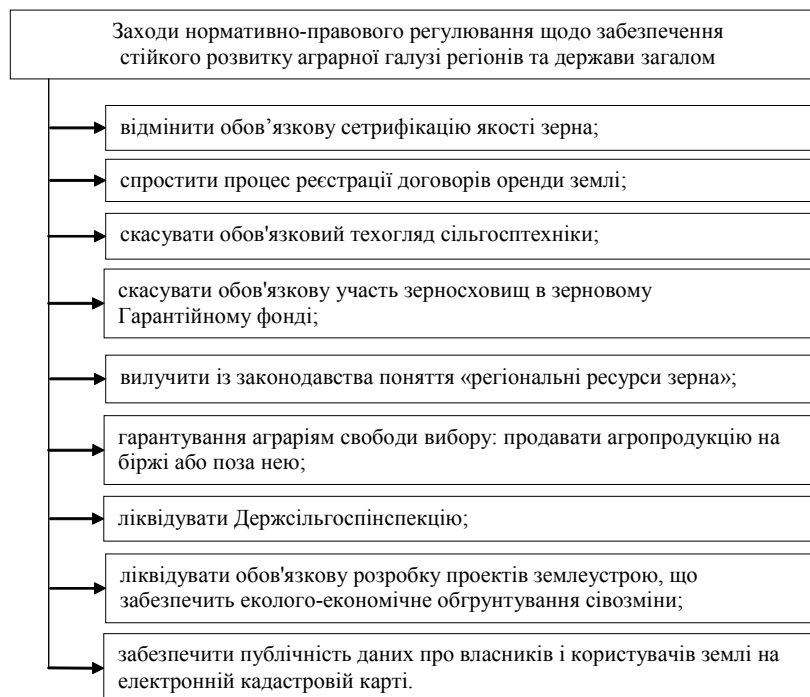

Рис. 1. Заходи нормативно-правового регулювання щодо забезпечення стійкого розвитку аграрної галузі регіонів та держави загалом

піталу з України, знецінення національної валюти, зменшення доходів населення, зупинення виробничих потужностей від розірвання контрактів на поставку продукції, посилення інфляційних процесів та інше.

За даними ДП "Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків" [2], пріоритетним напрямом для України в структурі експортного товарообігу був СНД, але з початком війни постало питання про переорієнтацію експортного потенціалу. Раніше до країн Співдружності Україна експортувала близько 36% товарів. На 10% менше продукції Україна постачала в країни Євросоюзу. Серед провідних імпортерів української продукції були також Близький і Далекий Схід. Вони купують 18% і 8% продукції, що йде на експорт. Приблизно так само до 2022 року виглядала структура імпорту товарів до України. Найбільше товарів Україна до 2022 року купувала в СНД. Сумарний показник становить 37%. Наступні на черзі ЄС, на який припадає 35%, Далекий Схід — 15%, Близький схід — 3%. Але з 2022 року ця ситуація вкрай змінилася, основний імпорт в Україну йде з ЄС, США, Китаю.

Агропромисловий комплекс України у 2021 році зайняв найбільшу частку в сумарному показнику експорту. Україна експортувала агропродовольчої продукції в 2021 році на 17 млрд. доларів США. Водночас імпорт зріс майже на 9% і становив 8,2 млрд доларів. Дві третини експор-

ту агропродовольчих товарів у 2021 році забезпечували п'ять видів продуктів: кукурудза — 13%, пшениця — 11%, насіння ріпаку — 7%, соняшникова олія — 19% і соняшниковий шрот — 5% [1]. Однак негативним економічним явищем є те, що дані товари мають низьку додану вартість (ще в 1660—1685 роках в Англії при королі Карлі Другому був прийнятий закон, який забороняв вивезення сировини. Ще тоді розумні люди знали, що ця сировина (наприклад, вовна) буде оброблена за кордоном і завезена в країну за більш високими цінами). Відповідно Україна має працювати на диверсифікацію структури експорту агропродовольчих товарів і нарощувати експорт товарів з високою доданою вартістю.

Підвищення стійкості розвитку аграрної галузі неможливо без суттєвого коригування курсу аграрних реформ. Важливо відзначити, що вирішення питань забезпечення стійкого розвитку аграрної галузі регіонів є частиною загальної проблеми стабілізації та розвитку агропромислового виробництва [3]. Тому така система повинна являти собою комплекс взаємопов'язаних адміністративно-організаційних, правових та економічних механізмів.

До адміністративно-організаційних слід віднести заходи з формування в регіоні елементів ринкової інфраструктури (мережі оптових продовольчих ринків, товарних бірж, підприємств сервісного обслуговування), кон-

Рис. 2. Система регулювання ціноутворення на продукцію аграрної галузі регіону щодо забезпечення стійкості її розвитку

тролю за їх роботою, ліцензуванню в галузі сільськогосподарської діяльності, розвитку та облаштування сільських територій, ветеринарного і карантинного контролю, а також контролю за землеробством і збереженням національного агрофонду земель. Забезпечення стійкості розвитку аграрної галузі регіону адміністративними методами передбачає також контроль за дотриманням стандартів якості на сільськогосподарську продукцію та продовольство; встановлення квот, митних зборів на імпорт або експорт сільськогосподарської продукції та продовольства з метою захисту вітчизняних товаровиробників та продовольчого ринку; відстеження паритету цін на сільськогосподарську і промислову продукцію з метою своєчасного корегування цін (порогових, цільових, граничних); визначення пріоритетних напрямів дотацій та інвестицій.

У період нестабільного розвитку аграрної галузі регіону особливого значення набуває його правове регулювання. Необхідно розробити і прийняти на законодавчому, обласному рівні норми і правила роботи для всіх учасників ринкових відносин, нормативно-правову базу функціонування міжобласних оптових ринків,

біржової торгівлі, організації та проведення конкурсів із закупівель сільськогосподарської продукції у державний і регіональний фонди, проведення товарних і закупівельних інтервенцій, заставних операцій і т. ін. Поряд з розробкою нових нормативно-правових документів представляється необхідним здійснити перевірку аграрного законодавства, усунувши в ньому суперечливі норми, невизначеність і половинчастість, а також забезпечити відносну стійкість законів контроль над їх виконанням. Особливого значення нормативно-правового регулювання в аграрній галузі набувають питання, що наведені на рис. 1.

Деякі заходи були прийняті Верховною Радою України, у вигляді Закону України № 2436а від 09.04.2014 року [4]. Цей Закон направлений на поліпшення умов ведення бізнесу шляхом усунення зайвих обмежень у провадженні господарської діяльності шляхом скорочення кількості документів дозвільного характеру.

Найважливішою умовою забезпечення стійкості розвитку аграрної галузі в умовах ринку та економічної кризи є наявність економічно обґрунтованої системи цін і ціноутворення, оскільки ціновий механізм є головним у ре-

гулюванні взаємовідносин між виробниками, заготівельниками, переробними підприємствами, торгівлею і державою, а також служить стабілізуючим фактором стійкого розвитку аграрної галузі.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що і в країнах з досить розвиненими ринковими відносинами ціни є найважливішим механізмом системи регулювання аграрного ринку. Так, наприклад, в Австрії рівень державної підтримки сільського господарства у відсотках до вартості продукції складає 44%, в Канаді — 45%, Фінляндії — 72%, Швеції — 47%, Японії — 72%, Швейцарії — 76%, в Європейському Союзі — 38%, США від 27 до 40% [241]. У рамках ЄС на основні види продукції аграрної галузі встановлюються гарантовані, орієнтовні, порогові ціни, в США — цільові і заставні. Отже, за будь-яких умов — посухи, стихійного лиха, несприятливої ринкової кон'юнктури і т.ін. для фермерів в західних країнах створюються умови, необхідні для ведення господарства на розширеній основі, що має основоположне значення для ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва. Нажаль потрібні заходи державної підтримки в таких межах відсутні в Україні.

На основі аналізу економічного стану Вінницької області, загальноекономічної обстановки в країні, що склалася в 2010—2021 рр., а також з урахуванням змісту прийнятих нормативно-правових документів та методологічних основ, цінові відносини в сільському господарстві повинні будуватися на наступних принципах:

1) раціональному поєднанні вільного ціноутворення або саморегулюванні його споживачами та товаровиробниками, регулювання цін на ринку сільськогосподарських продуктів державними органами;

2) забезпеченні еквівалентного товарно-грошового обміну і паритетності доходів між усіма учасниками виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції;

3) створення рівних економічних умов всім товаровиробникам незалежно від форм власності і господарювання;

4) застосування поряд з ціновими фінансово-кредитних інструментів у створення паритетності цін і умов розширеного відтворення в аграрній галузі;

5) формування цілісної і взаємопов'язаної системи підтримки та протекціонізму товаровиробників і споживачів сільськогосподарської продукції як умови стійкості та продовольчої безпеки регіону і країни в цілому.

Серед зазначених принципів основоположним у сфері ціноутворення є встановлення необхідного співвідношення між вільним ринковим ціноутворенням і державним регулюванням цін як загальної системи регулювання цінових відносин на ринку сільськогосподарської продукції (див. рис. 2).

Ринковий механізм або саморегулювання цін означає переважання на ринку купівлі-продажу продукції за вільними цінами. У сучасних умовах ринок аграрної продукції схильний до впливу негативних наслідків різних факторів нестабільності, що робить не тільки необхідним, але й неминучим його державне регулювання. Останнє є цілеспрямований вплив суб'єкта регулювання в особі державних, обласних і місцевих органів управління АПК на об'єкт регулювання — ринок, його механізм (попит, пропозиція, ціни тощо), якість товарів, конкуренцію, інфраструктуру — шляхом створення організаційних, правових, економічних умов для його формування та розвитку.

Завдання державного регулювання полягає в тому, щоб за допомогою цінових важелів привести систему попиту та пропозиції до тенденції рівноважного стану, гарантувати аграрним товаровиробникам отримання доходів, достатніх для ведення господарства на розширеній основі, що має основоположне значення для ефективного розвитку аграрного виробництва. Для вирішення цієї проблеми, на думку ряду відомих економістів, повинна діяти система державних індикативних цін [5], державних закупівельних цін, оптових, порогових цін [6].

Для формування умов стійкого розвитку аграрної галузі регіону систему цін можна представити у вигляді конкретних груп, відповідних економічним умовам і характеру товарно-грошових відносин. Першу групу складають ціни, що забезпечують стійкий розвиток сільськогосподарського виробництва на основі саморегулювання товаровиробників через реалізацію продукції за вільними ринковими і договірними цінами. Держава може забезпечити стійкість виробництва через договірні та вільні ринкові ціни тільки побічно, розвиваючи інфраструктуру, підвищуючи рівень конкурентності ринку, сприяючи збільшенню обсягів виробництва продукції села і т.д. Різновидом непрямого регулювання є рекомендовані (індикативні) ціни. Вони визначаються шляхом угоди між усіма зацікавленими організаціями, включаючи громадські, служать орієнтиром для суб'єктів ринку і застосовуються ними добровільно. Важливою їх різновидом є біржові

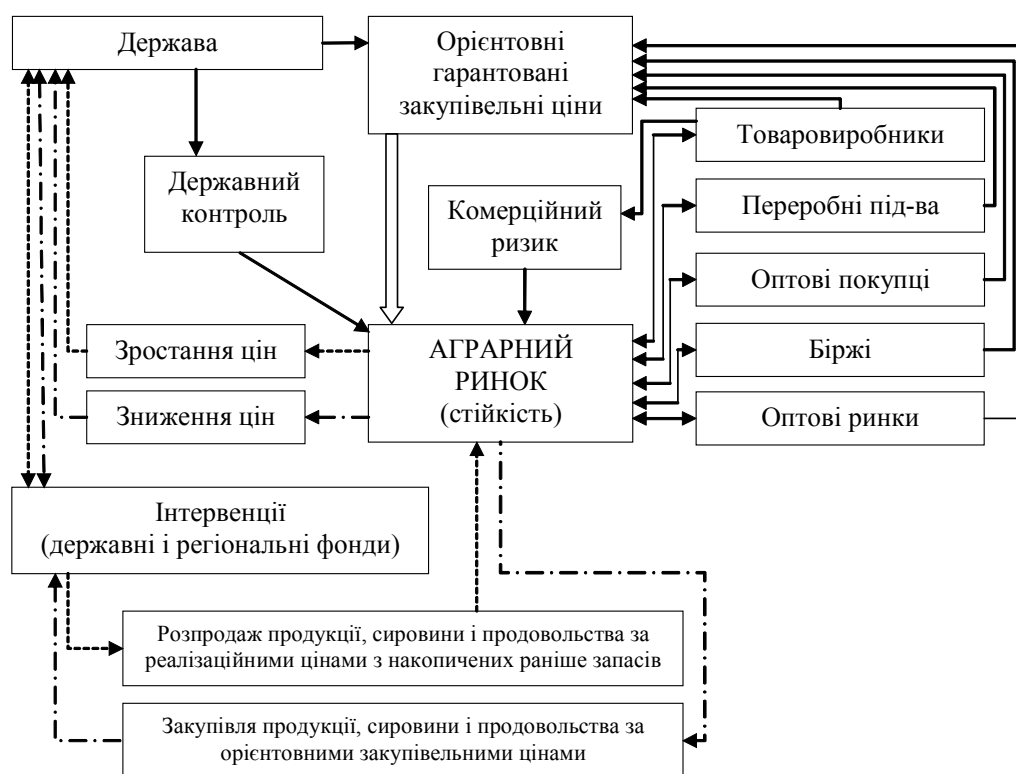

Рис. 3. Державне регулювання цін на аграрному ринку для забезпечення стійкості його розвитку

ціни, які повинні визначатися в результаті торгів на регіональній товарній біржі не тільки під впливом попиту та пропозиції, а й з урахуванням кон'юнктури загальноукраїнського та світового продуктових ринків. Вони служать орієнтиром для формування інших цін: договірних, ринкових, державних.

Другу групу утворює державна система цін і цінових орієнтирів, найважливішим елементом якої є цільові (максимальні контрольні) ціни на основні види сільськогосподарської продукції. Цільові ціни — бажаний рівень еквівалентних цін, що забезпечують разом з неціновими формами державної підтримки отримання сільськогосподарськими товаровиробниками цільового доходу, достатнього для ведення простого відтворення в найнесприятливіших, з точки зору діючих об'єктивних чинників, умов виробництва.

Для забезпечення відтворювального процесу в умовах інфляції доцільно закладати в контрольні ціни на продукцію відповідно до споживчого попиту загальну норму прибутку на рівні 45—50%, в тому числі в рослинництві 65—70 %, в тваринництві 30—35 %. При цьому перерахунок прибутку до фонду накопичення розраховувати по середньому індексу зростання цін промисловості; фонд споживання — за індексом споживчих цін. Отримані сумарні зна-

чення собівартості і рівня рентабельності визначають величину контрольних цін. Виступаючи як індикатор, вони не гарантуються державою, а є граничною межею, через яку не повинні переходити ринкові ціни на сільськогосподарську продукцію.

Особливо важливо обґрунтувати рівень гарантованих цін, які повинні виступати гарантом прибутковості, захищати аграрних товаровиробників від банкрутства і стимулювати розвиток сільськогосподарського виробництва. В основі визначення величини гарантованої ціни лежить собівартість даного виду продукції і нормальний рівень рентабельності, що забезпечує розширене відтворення виробництва. Розмір рентабельності визначається з урахуванням ефективної діяльності та необхідного розвитку аграрних підприємств. Крім того, при розрахунку гарантованих цін враховуються рівень договірних і діючих цін у даному та сусідніх регіонах, кон'юнктура ринку, а також обсяг фінансових ресурсів, передбачених для проведення закупівель в державні фонди. Гарантовані ціни визначають мінімальну допустиму межу рівня цін на сільськогосподарську продукцію, тобто забезпечують прибутковість товаровиробникам, достатню для розширеного відтворення. Їх рівень рекомендується встановлювати на 5—10% нижче контрольних цін. Вони

застосовуються для розрахунку доплат до ринкових цін, якщо останні опускаються нижче рівня гарантованих цін. За ним держава в межах встановлених обсягів (квот) купує продукцію у сільгосптоваровиробників.

Для того щоб сільськогосподарські підприємства, селянські (фермерські) господарства та інші учасники ринкових відносин могли виробити стратегію поведінки на майбутній період, спланувати своє виробництво, вважаємо за доцільне, на основні для регіону види сільськогосподарської продукції встановлювати орієнтовні гарантовані закупівельні ціни. Вони повинні формуватися в процесі переговорів і на основі угоди між товаровиробниками, переробниками, оптовими покупцями, торговими біржами, оптовими ринками, з одного боку і представниками держави, з іншого. Такі ціни повинні визначатися з урахуванням прогнозу врожайності, продуктивності і кон'юнктури ринку і повинні бути оголошені за кілька місяців до початку збирання врожаю, забою худоби і т.ін. Вплив цих цін на ефективність сільськогосподарського виробництва полягає в тому, що незалежно від кон'юнктури держава гарантує товаровиробникам, в першу чергу, збут і мінімальний дохід, захист їх від коливань ринку. Товаровиробники самі вирішують або продати свою продукцію державі за нижчими гарантованими цінами, або на вільному ринку за вищими, але з певним комерційним ризиком. З метою зменшення коливання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників та забезпечення ефективності виробництва, державі слід проводити закупівельні і товарні інтервенції із інтервенційних цінами. Їх рівень повинен бути на 10—20% нижчі гарантованих закупівельних цін. Закупівельні інтервенції здійснюються у формі організації закупівель та проведення заставних операцій із сільськогосподарською продукцією, сировиною і продовольством. Вони здійснюються в тих випадках, коли ринкові ціни опускаються нижче мінімального рівня, і у випадку, коли товаровиробник у сфері агропромислового виробництва не в змозі реалізувати сільськогосподарську продукцію, сировину і продовольство через скорочення попиту на них.

Регулювання здійснюється наступним чином. При підвищенні і значному зростанні ринкових цін і загостренні дефіциту сільськогосподарської продукції на ринку держава здійснює товарну інтервенцію, тобто розпродаж продукції, сировини і продовольства за реалізаційними цінами з накопичених раніше запасів. Збільшується сукупна пропозиція при-

зводить до зниження цін до попереднього рівня. В результаті положення на ринку стабілізується, коливання цін і доходів товаровиробників зменшуються. В умовах ринкової економіки використання закупівельних і товарних інтервенцій має стати одним з основних важелів підвищення ефективності і стійкості сільськогосподарського виробництва як на рівні регіону так і держави загалом (див. рис. 3).

Враховуючи, що результативність функціонування аграрної галузі в великій мірі залежить від коливань погодних умов по роках, вважаємо за доцільне диференціювати закупівельні ціни у державні і регіональні фонди. Стабільна закупівельна ціна при нестабільних умовах планомірно закріплює нестійкість господарського розвитку. Ціни повинні бути такими, щоб у кожній погодній ситуації покривалися об'єктивно виправдані витрати виробництва, створювався дохід, що дозволяє забезпечити нормальні умови розширеного відтворення. Щоб згладити різкі відмінності в умовах відтворення за погодними умовами для товаровиробників, вважаємо, що ціни на продукцію, що закуповується до державного фонду, повинні бути нижче в сприятливі і вище в несприятливі роки. Виручка коливатиметься значно слабкіше, ніж обсяг продукції, фінансова стійкість підприємств буде вище агротехнічної стійкості і забезпечить загальну стійкість аграрної галузі.

ВИСНОВОК

Аналіз державної діяльності розвинених країн світу дозволяє зробити висновок про те, що ступінь втручання держави в будь-яку сферу діяльності суспільства прямо пропорційно залежить від рівня стійкості даної сфери діяльності. Якщо низька стійкість аграрної сфери, то держава втручається в аграрну економіку, якщо низькі параметри економічної системи, то держава збільшує вплив на дану сферу діяльності і т.ін.

Література:

1. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. IMF Executive Board Completes the First Review under the Extended Fund Facility (EFF) Arrangement for Ukraine. (2023). 29.06.2023 URL: <http://www.imf.org/>
2. Офіційний сайт ДП "Державного інформаційно-аналітичного центру моніторингу зовнішніх товарних ринків". URL: <https://dzi.gov.ua/>
3. Борхуков В. Формирование и функционирование механизма стабилизации аграрного

рынка. АПК: економіка, управління. 1998. № 5. С. 36—41.

4. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру" від 09.04.2014 № 2436а. Законодавство України: сайт. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47651

5. Козловський С. В. Методологічні основи розробки системи індикативного планування в регіоні. Регіональна економіка. 2010. № 1 (55). С. 32—38.

6. Козловський С. В., Кіреєва Е. А. Управління регіональною продовольчою безпекою на основі сучасних методів моделювання. Економіка України. 2015. № 8. С. 57—73.

7. Козловський С. В., Козловський В. О., Бурлака О. М. Стійкість розвитку аграрної галузі регіону як чинник економічного зростання України. Економіка України. 2014. № 9. С. 59—73.

8. Калетнік Г. М., Козловський С. В., Козловський В. О. Стійкість економіки як фактор безпеки та розвитку держави. Економіка України. 2012. № 7. С. 16—25.

9. Kozlovskiy, S., Grynyuk, R., Baidala, V., Burdiak, V., Bakun, Y. (2019). Economic security management of Ukraine in conditions of European integration. Montenegrin Journal of Economics, Vol. 15. № 3, pp. 137—153. <http://dx.doi.org/10.14254/1800-5845/2019.15-3.10>

References:

1. IMF (2023), "IMF Executive Board Completes the First Review under the Extended Fund Facility (EFF) Arrangement for Ukraine", available at: <http://www.imf.org/> (Accessed 29 June 2023).

2. State-Owned Enterprise "DerzhZovnish-Inform" (2023), available at: <https://dzi.gov.ua/> (Accessed 29 June 2023).

3. Borhukov, V. (1998), "Formation and functioning of the mechanism for stabilizing the agricultural market", АПК: економіка, управління, vol. 5, pp. 36—41.

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The law of Ukraine "About making changes to the current legislative acts of Ukraine how fast the number of documents of a permissible nature", available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47651 (Accessed 29 June 2023).

5. Kozlovskiy, S. (2010), "Methodological basis for the development of the system of indicative planning in the region", Regionalna ekonomika, vol. 1 (55), pp. 32—38.

6. Kozlovskiy, S. V. and Kirieieva E. A. (2015), "Management of regional food security based on

modern modeling methods", Ekonomika Ukrainy, vol. 8, pp. 57—73.

7. Kozlovskiy, S. V., Kozlovskiy, V. O. and Burlaka, O. M. (2014), "Sustainability of regional agrarian development as a factor of economic growth in Ukraine", Ekonomika Ukrainy, vol. 9, pp. 59—73.

8. Kaletnik, H. M., Kozlovskiy, S. V. and Kozlovskiy, V. O. (2012), "Sustainability of the economy as a factor of security and development of the state", Ekonomika Ukrainy, vol. 7, pp. 16—25.

9. Kozlovskiy, S., Grynyuk, R., Baidala, V., Burdiak, V. and Bakun, Y. (2019), "Economic security management of Ukraine in conditions of European integration", Montenegrin Journal of Economics, vol. 15, no. 3, pp. 137—153. <http://dx.doi.org/10.14254/1800-5845/2019.15-3.10>

Стаття надійшла до редакції 02.08.2023 р.

**ІНВЕСТИЦІЇ.
ПРАКТИКА
ТА ДОСВІД**

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23892

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292